

Процедура за акредитацију високошколских установа

ПРЕДГОВОР

Акредитација високошколских установа је дио укупних активности на реформи високог образовања у складу са болоњским принципима, а са крајњим циљем препознавања високог образовања Републике Српске у европском простору високог образовања. Утврђивању процедуре за акредитацију високошколских установа претходила је шира стручна расправа гдје су почетна виђења овог процеса стављена на увид свим друштвеним партнерима као што су Акредитацијски форум, све високошколске установе, Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ, представничка тијела студената и други.

Процедура за акредитацију високошколских установа је конципирана као интегрални дио документације Система квалитета Агенције.

Процедура је усвојена Одлуком Управног одбора Агенције број 102/12 од 29.06.2012. а ступа на снагу даном усвајања од стране Управног одбора Агенције.

САДРЖАЈ ПРОЦЕДУРЕ

- 1.0 Предмет процедуре
 - 1.1 Дефиниције
 - 1.2 Легислатива и стандарди
- 2.0 Циљеви
- 3.0 Интерно обезбјеђење квалитета високошколске установе
- 4.0 Апликација
- 5.0 Екстерна евалуација
- 6.0 Наредне активности (follow-up)
- 7.0 Рјешење о акредитацији
- 8.0 Прилози

1.0 Предмет процедуре

Акредитација високошколских установа је дио укупних активности на реформи високог образовања у складу са болоњским принципима, а са крајњим циљем препознавања високог образовања Републике Српске у европском простору високог образовања. Утврђивању процедуре за акредитацију високошколских установа претходила је шира стручна расправа гдје су почетна виђења овог процеса стављена на увид свим друштвеним партнерима као што су Акредитацијски форум, све високошколске установе, Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ, као и представничка тијела студената. Интерактиван приступ документу је омогућен на web порталу Агенције.

Предмет акредитације су високошколске установе и студијски програми које изводе, што укључује поступке управљања високошколском установом, процесе којима се реализују студијски програми, унутрашњи систем квалитета у високошколској установи, капацитете, ресурсе и потенцијале високошколске установе те капацитете за промјене.

1.1 Дефиниције

У процедури се користи стандардна терминологија из области обезбјеђења квалитета, а за потребе ове процедуре дефинишу се сљедећи појмови:

Квалитет је скуп карактеристика високошколске установе, односно студијског програма, којима се доказује ниво задовољавања потреба и очекивања студената и других заинтересованих страна у процесу високог образовања.

Обезбјеђење квалитета је аспект менаџмента високошколске установе којим се врши планирање, надзор над извођењем и унапређење кључних наставно-научних процеса, с крајњим циљем постизања повјерења заинтересованих страна да ће очекивани ниво квалитета бити остварен. Укључује активности као што су евалуација, акредитација и аудит.

Систем обезбјеђење квалитета је скуп поступака, активности и ресурса високошколске установе потребних за обезбјеђење квалитета.

Акредитација је поступак обезбјеђења квалитета високошколске установе или студијског програма заснован на самовредновању високошколске установе и оцјени независних стручњака, с циљем препознавања и унапређења квалитета високог образовања у оквиру европског простора високог образовања.

Листа експерата је листа на којој су наведена имена и подаци о домаћим и међународним стручњацима који испуњавају критеријуме за учествовање у процесу акредитације.

Комисија стручњака је независно тијело које у процесу екстерне евалуације утврђује испуњеност стандарда и критеријума квалитета у раду високошколских установа.

Самоевалуација је процес којим високошколска установа на систематичан и документован начин провјерава ефективност и ефикасност Система обезбјеђења квалитета и његових процеса са циљем покретања пројеката и активности унапређења.

Екстерна евалуација је објективно и непристрасно вредновање система обезбјеђења квалитета у односу на важеће стандарде и критерије од стране Комисије стручњака, а у сврху акредитације високошколске установе и студијских програма које изводи.

1.2 Легислатива и стандарди

Законски основ за дефинисање процедуре за приступ акредитацији садржан је у члановима 25, 26. и 30. Закона о високом образовању Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", 73/10) гдје се посебно наглашава важност континуираног самовредновања квалитета као основа за акредитовање високошколских установа и студијских програма које изводе, те у члану 48. Оквирног закона о високом образовању („Службени гласник БиХ“ бр. 59/07 и 59/09), гдје су дефинисане надлежности Агенције за развој високог образовања и осигурање квалитета Босне и Херцеговине у области акредитације.

С обзиром да је један од основних циљева акредитације управо препознавање и унапређење квалитета високог образовање Републике Српске у оквиру европског простора високог образовања, процедура је заснована на документу "Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања" (European standards and guidelines for quality assurance in higher education area – ESG, ENQA, 2009).

Процедура је такође усаглашена са Критеријумима за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ 75/10).

2.0 Циљеви

Акредитација се проводи с основним циљем верификације и унапређења квалитета процеса у високошколској установи, слиједећи позитивне праксе европских земаља и агенција за осигурање квалитета удружених у Европску асоцијацију за осигурање квалитета у високом образовању (ENQA).

Имајући у виду да је процес акредитације добровољан, она за циљ има подстицање високошколских установа у Републици Српској на градњу унутрашњих система осигурања квалитета како би се унаприједили процеси и активности које ове установе обављају.

С циљем јаснијег дефинисања предуслова за акредитацију високошколске установе и све институције из области високог образовања се подстичу на јавне и појединачне консултације како би се обезбиједила сагласност о потребној структури система осигурања квалитета високошколске установе и ефективности поступка самоевалуације.

3.0 Интерно обезбјеђење квалитета високошколских установа

Прије подношења апликације за акредитацију, високошколска установа има право на претходне консултације са Агенцијом о форми и садржају захтјева за аплицирање као и упознавање са процедуром и трајањем процеса акредитације.

Високошколска установа је у обавези да прије подношења апликације за акредитацију осигура испуњеност услова који су дефинисни у документу „Услови за приступ акредитацији“, а који су у вези са легитимношћу рада у односу на важећу законску регулативу и са успостављањем ефективних система обезбјеђења квалитета.

Агенција ће кроз јавне консултације о интерном осигурању квалитета високошколских установа, у сарадњи са заинтересованим странама, указивати на примјере добре праксе у области обезбјеђења квалитета, а у складу са важећим стандардима и критеријумима као и властитим циљевима високошколске установе.

Уз консултације са Акредитацијским форумом, Савјетом за развој високог образовање и осигурање квалитета, као и експертима из области обезбјеђења квалитета, високошколска установа проводи процес самоевалуације с циљем утврђивања нивоа квалитета и ефективности успостављеног система квалитета.

Самоевалуациони извјештај служи као подлога за вредновање квалитета и спровођење пројеката унапређења квалитета које ће се одразити на даљње активности.

Самоевалуација треба да обухвати рад установе у цјелости, као и сваког њезиног дијела. У процесу самоевалуације треба да буду укључене све кључне групе у високошколској установи, а посебно: студенти, академско и неакадемско особље, те заинтересоване стране, попут представника локалне заједнице, тржишта рада, свршених студената и сл.

4.0 Апликација

Након што се утврди испуњеност свих претходно наведених услова високошколска установа утврђује студијске програме који ће бити предмет акредитације те за сваки студијски програм попуњава образац за апликацију и потписује изјаву о испуњености услова за приступ акредитацији.

Минимални број студијских програма за универзитет је пет (5) из три (3) научне области, односно, један (1) студијски програм из једне научне области за високу школу. У случају мањег броја пријављених студијских програма, Комисија за екстерну евалуацију ће предложити давање акредитације на рок краћи од рока дефинисаног у тачки 5.5.

С циљем веће прегледности података и ефективности екстерне евалуације високошколска установа може попунити апликациони образац одвојено за сваку организациону јединицу одговорну за извођење пријављених студијских програма.

Директор Агенције рјешењем именује координатора процеса екстерне евалуације из реда запослених у Агенцији или из реда спољних сарадника Агенције, који су оспособљени за координацију процеса екстерне евалуације.

Агенција анализира обим потребних активности за провођење поступка акредитације на бази чега процјењује рокове и обим активности екстерне евалуације. На основу наведене процјене Агенције утврђују се трошкови акредитације и сачињава приједлог Уговора. Саставни дио уговора је изјава о повјерљивости.

На основу информација из обрасца за апликацију, Агенција провјерава употпуњеност апликације и провјерава легитимност путем прибављања информација код надлежних органа. Уколико исти нису испуњени, високошколској установи се дају рокови за отклањање утврђених недостатака. Након провјере елемената уговора од стране високошколске установе, Агенција организује званично потписивање уговора.

5.0 Екстерна евалуација

Екстерна евалуација проводи се према напријед наведеним фазама и упутством за провођење екстерне евалуације која је прилог ове процедуре.

5.1. Формирање комисије стручњака

Координатор анализира научне и образовне области за које је високошколска установа затражила акредитацију и упоређује их са профилима стручњака са листе експерата. Након тога, предлаже директору састав Комисије стручњака у коју обавезно треба да буде укључен један студент и најмање један страни експерт.

При формирању Комисије стручњака Агенција провјерава евентуално постојање сукоба интереса у односу на високошколску установу која се акредитује. Директор Агенције просљеђује приједлог Комисије стручњака Агенцији за развој високог образовања и осигурање квалитета Босне и Херцеговине која у року од 7 дана именује Комисију стручњака. У колико Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета Босне и Херцеговине у овом року не именује Комисију, сматра се да је извршено именовање у предложеном саставу, након чега Агенција закључује уговоре о ангажовању са члановима Комисије.

5.2. Припрема процеса екстерне евалуације

Координатор процеса екстерне евалуације припрема документацију достављену од стране високошколске установе, важеће стандарде и критерије, важећу законску регулативу и друге потребне документе и доставља их члановима Комисије по правилу у електронској форми.

Чланови Комисије ће у року од 15 дана извршити увид у приспјелу документацију након чега ће Агенција организовати консултације о процесу екстерне евалуације с циљем обезбјеђења његове објективности, ефективности и ефикасности. Том приликом ће Комисија сачинити план екстерне евалуације са којим ће координатор упознати високошколску установу.

5.3 Преглед документације

Чланови Комисије врше детаљну анализу документације високошколске установе упоређујући је са захтјевима стандарда и критеријума током које сваки члан понаособ израђује интерну листу провјере (check list), као и друге помоћне забиљешке које ће користити током посјете високошколској установи. Током анализе чланови Комисије, уз посредовање координатора, електронским путем размјењују своје ставове и налазе, након чега координатор израђује детаљан програм посјете високошколској установи. Током анализе документације чланови Комисије могу, посредством координатора, захтијевати додатну документацију.

5.4. Посјета високошколској установи (on site visit)

На основу израђеног програма посјете, координатор обавјештава високошколску установу о детаљима програма и са одговорним лицем договара детаљан распоред рада појединих чланова Комисије. Високошколска установа има обавезу да за сваког члана Комисије обезбједи пратиоца који ће имати овлаштење да пружи све потребне информације и доказе о испуњавању стандарда и критеријума.

Високошколска установа је у обавези да Комисији да на увид извјештај о самоевалуацији, информацију о статусу покренутих пројеката унапређења квалитета као и све друге документе које Комисија захтијева, укључујући контакте са студентима, свршеним студентима (алумни) и другим заинтересованим странама.

Током рада, чланови Комисије одржавају састанке затвореног типа на којима се договарају о утврђеним налазима и неусаглашеностима у односу на стандарде и критеријуме. Одлуке Комисије доносе се, у правилу, консензусом. Члан Комисије који се не слаже са донешеном одлуком, може дати писмено изузеће са образложењем.

На завршном састанку са званичним представницима високошколске установе чланови Комисије представљају своје налазе указивањем на утврђене неусаглашености, давањем препоруке за унапређења. Током састанка води се записник који је саставни дио извјештаја Комисије.

5.5. Извјештај

Комисија сачињава приједлог извјештаја на обрасцу описаном у упутству, којег посредством координатора просљеђује високошколској установи на разматрање. Уколико високошколска установа утврди постојање материјалних пропуста у раду комисије који могу утицати на давање мишљења о акредитацији, о томе обавјештава Агенцију у року од 15 дана. Агенција упознаје комисију с приговором која након разматрања његове оправданости у року од 15 дана сачињава коначан извјештај о екстерној евалуацији са мишљењем за издавање рјешења о акредитацији, које може имати сљедеће исходе:

- а) давање мишљења за издавање рјешења о акредитацији високошколске установе са роком важења од 5 година;
- б) давање мишљења о писму очекивања у коме се наводе утврђене неусаглашености и рокови за њихово отклањање који не могу бити дужи од 12 мјесеци, као услови за стицање акредитације;
- в) давање мишљења за неиздавање рјешења у случају да Комисија процијени немогућност отклањања неусаглашености у року од 12 мјесеци.

У мишљењу о исходу екстерне евалуације Комисија ће навести студијске програме које је високошколска установа пријавила за процес акредитације и чије извођење је усаглашено са стандардима и критеријумима екстерне евалуације.

6.0 Наредне активности (follow-up)

Извјештај Комисије експерата о екстерној евалуацији Агенција доставља високошколској установи у циљу прихватања оцијењеног стања и предложених активности за унапређење. Високошколска установа разматра извјештај, даје примједбе и сугестије.

Истовремено Агенција обавјештава све потенцијално заинтересоване стране о могућностима увида у садржај извјештаја.

На бази изворног извјештаја, узимајући у обзир примједбе и сугестије високошколске установе и заинтересованих страна, Агенција и високошколска установа договарају конкретне задатке и пројекте унапређења уз утврђивање рокова за њихову реализацију. Договорени пројекти се евидентирају у Обрасцу за праћење наредних активности (HEAARS OB 06) којег потписују директор Агенције и овлаштени представник високошколске установе.

Провјеру испуњености наредних активности извршиће Агенција након 18 мјесеци организовањем аудита (провјере) по методологији екстерне евалуације описане у тачки 5.0 Процедуре за акредитацију са ограниченим циљем провјере фокусираним на задатке и пројекте из Обрасца за праћење наредних активности (HEAARS OB 06). За реализацију провјере директор Агенције ће именовати Комисију од три члана, укључујући и представника Агенције, која ће све активности реализовати у времену од два дана.

За реализацију провјере Агенција и високошколска установа потписују уговор на бази норматива утврђених Правилником о одређивању висине накнада за пружање услуга из надлежности Агенције. У случају да Комисија у свом извјештају констатује да се договорене активности у знатној мјери нису реализовале у планираним роковима, Агенција ће покренути поступак брисања високошколске установе из регистра акредитованих високошколских установа.

7.0 Рјешење о акредитацији

Агенција анализира извјештај Комисије о екстерној евалуацији и дато мишљење о акредитацији, које упућује Агенцији за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ с циљем издавања препоруке о акредитацији високошколске установе односно студијског програма.

Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ ће у року од 15 дана издати препоруку о акредитацији. У случају да то не учини у предвиђеном року, сматра се да је дата препорука у складу са мишљењем Комисије.

На основу препоруке, директор Агенције издаје рјешење о акредитацији и упућује захтјев за упис у регистар акредитованих високошколских установа Министарству просвјете и културе Републике Српске и Агенцији за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ. У рјешењу се наводе студијски програми за које се додјељује акредитација као и рок важења акредитације.

На основу препорука Комисије стручњака високошколска установа израђује план пројеката и активности унапређења квалитета који доставља Агенцији с циљем праћења реализације.

8.0 Прилози

Агенција ће у року од 6 мјесеци од дана усвајања процедуре од стране Управног одбора Агенције, донијети сљедеће прилоге ове процедуре:

- Упутство за приступ акредитацији
- Образац за апликацију са Изјавом о испуњености услова
- Образац уговора
- Упутство за израду извјештаја Комисије о екстерној евалуацији

Бања Лука, 29.06.2012.

Предсједник Управног Одбора:

Доц. мр Ванеса Кременовић
